

Izglītības satura plānošanas principi vidusskolā

2019. gada 18. februāris

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

Valsts izglītības satura centrs

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

- **Anita Muižniece**, IZM parlamentārā sekretāre
- **Guntars Catlaks**, VISC vadītājs
- **Zane Oliņa**, *Skola2030* mācību satura ieviešanas vadītāja
- **Igors Grigorjevs**, Ogres 1. vidusskolas direktors
- **Dāvis Šļaukstiņš**, 10. klases skolēns,
Siguldas pilsētas vidusskola
- **Artūrs Zeps**, Latvijas Universitāšu asociācijas
izpilddirektors

Anita Muižniece
Parlamentārā sekretāre,
Izglītības un zinātnes
ministrija

Guntars Catlaks
Valsts izglītības satura
centra vadītājs, IZM

DZĪVO

Patstāvīgi un veselīgi

Apzinās sevi, savas vēlmes un intereses;
Spēj dzīvot patstāvīgi saskaņā ar savām vērtībām;
Saglabā un nostiprina savas garīgās un fiziskās spējas;
Rūpējas par savu veselību un drošību.

MĀCĀS

Prasmīgi un ieinteresēti

Ir zinātkārs un intelektuāli atvērts;
Prot un vēlas patstāvīgi mācīties mūža garumā;
Plāno un vada savu izziņas procesu;
Lietpratīgi un atbildīgi izmanto IKT iespējas.

SKOLĒNS

LĪDZDARBOJAS

Izsvērti un atbildīgi

Veido patstāvīgus spriedumus;
Pilnvērtīgi piedalās sociālajā, politiskajā, ekonomiskajā un darba dzīvē;
Veido cieņpilnas attiecības ar citiem cilvēkiem;
Skmīgi darbojas daudz kultūru un daudzvalodu vidē.

RADA

Inovātīvi un produktīvi

Rada un attīsta jaunas zināšanas un risinājumus;
Uzņemas iniciatīvu, ir mērķtiecīgs un neatlaidīgs;
Skmīgi darbojas komandās, ved sarunas pieņem kopīgus lēmumus;
Izprot, respektē un risina kompleksas problēmas.

**Vispārējās izglītības posmā
jaunietis sagatavojas izglītības
turpināšanai augstskolā vai
savai profesionālai darbībai.**

**Jaunietis apzinās savas
intereses un spējas.**

Izglītības satura plānošanas un īstenošanas principi (pašlaik)

1. Pārāk **liels priekšmetu skaits** nedod iespēju iedziļināties;
2. Liels **obligāto priekšmetu skaits** liedz atklāt un attīstīt savas intereses;
3. Profesionālo skolu audzēkņiem, vidusskolu un valsts ģimnāziju audzēkņiem ir **atšķirīgs stundu skaits** vispārizglītojošos priekšmetos, lai gan vienādi eksāmeni 12. klasē;
4. Latvijas skolēnu iespējas starptautiskā salīdzinājumā ar labākajām pasaules sistēmām nav pietiekami pielīdzināmas.

Pašlaik
vidusskolēns
vienlaikus mācās
18 līdz 20
mācību
priekšmetu,
vidēji 210
stundas katru.

Mācību priekšmeti	Kopējais mācību stundu skaits atbilstoši izglītības programmas virzienam			
	vispārīzglītojošā izglītības programma	humanitārā un sociālā izglītības programma	matemātikas, dabaszinību un tehnikas izglītības programma	profesionālās izglītības programma
Obligātie mācību priekšmeti*				
Latviešu valoda	210	210	210	210
Mazākumtautību valoda un literatūra	420	420	420	420
Pirmā svešvaloda	315	315	315	315
Otrā svešvaloda	315	315	315	315
Trešā svešvaloda		315		
Matemātika	420	420	420	420
Informatika	105	105	105	105
Sports	315	315	315	315
Fizika	315		315	
Ķīmija	210		210	
Bioloģija	210		210	
Dabaszinības		315		315
Latvijas un pasaules vēsture	210	210	210	210
Literatūra	210	210	210	210
Mūzika	70	70	70	70
Vizuālā māksla	70	70	70	70
Mācību priekšmeti ar praktisku ievirzi				280
Obligātie izvēles mācību priekšmeti*				
Ekonomika	105	105	105	105
Ētika	70	70	70	70
Filozofija	105	105	105	105
Ģeogrāfija	105	105	105	105
Kulturoloģija	105	105	105	105
Mājsaimniecība	70	70	70	70
Politika un tiesības	70	70	70	70
Psiholoģija	70	70	70	70
Veselības mācība	35	35	35	35
Izvēles mācību priekšmeti				
Programmēšanas pamati	105	105	105	105
Tehniskā grafika	70	70	70	70
Izglītojamā mācību stundu slodze		3360–3780		

Mācību stundu skaits dažādos priekšmetos (pašlaik)

	Profesionālās izglītības iestāde	Vidusskola	Ģimnāzija
Matemātika	320	420	525-700
Latviešu valoda	210	210	210
Svešvaloda	210	315	420-525
Ķīmija	210*	315	140-420

Zane Oliņa
mācību satura ieviešanas
vadītāja, *Skola2030*

Vidusskolas modeļi Igaunijā un Somijā – līdzīgi

- Vidējā izglītība nav obligāta, 3 gadi.
- **Obligātie kursi** no skolēna mācību laika:
 - 67% vai 73% Igaunijā
 - 63 % vai 73% Somijā.
- Katrā mācību jomā:
 - noteikti **obligātie un izvēles kursi**;
 - norādīts **minimālais stundu skaits katra kursa apguvei.**

Dynamic University pētījums*

Rekomendācijas

- Aptaujātie eksperti atbalsta nodomu par lielāku specializāciju 12.klasē.
- Mācību priekšmetu integrācija un starpdisciplināra pieeja, balstoties nevis uz mācību priekšmetu sarakstu un skaitu, bet uz prasmēm un zināšanām, kuras nepieciešams apgūt.
- Pamatbloki (pamata saturs/zināšanas/prasmes) būtu jāapgūst visiem, pārējo jāļauj skolēnam izvēlēties pašam.
- Izvēles mācību satura īpatsvars: 30%-50%.

* Pēc IZM pasūtījuma 04.2017.

Vecāki par vidusskolas saturu

- Īpaši svarīgi mācīt dažādas prasmes (problēmu risināšanas, sadarbības, kritiskās domāšanas, patstāvības, pašregulācijas u.c.).
- Vidusskolā jābūt iespējai izvēlēties mācību priekšmetu līmeņus – vēlētos padziļinātas zināšanas vienos un vispārīgākas, arī izvēles iespējas – citos.
- Praktiskas, tūlītējā dzīvē pielietojamas prasmes.

“

Man ļoti patīk doma, ka skolā tematus jāņem pa blokiem un priekšmetiem ir jābūt sinhronizētiem, ja vēsturē/literatūrā, piemēram, apskata kaut kādu zinātnieku biogrāfijas, tad tai pašā laikā fizikā varētu apskatīt to pašu zinātnieku izgudrojumus utt., lai priekšmeti ir saistīti. Tas tagad pietrūkst.

”

*Skolēnu vecāku kvanitatīvā un kvalitatīvā aptauja.
Skola2030 sadarbībā ar Edurio, 2018.*

*Metodes izstrādātāji: E. Vanags, Z. Oliņa, A. Auziņš
Kvantitatīvo aptauju aizpildīja 737 vecāki, kvalitatīvo 565 vecāki.*

“

Nevajag integrāļus, padziļināti bez vajadzības fiziku, ķīmiju. Iedot bērnam atslēgu uz šīm zinātnēm saistībā ar dzīvi, nevis sausus iekālamus faktus un formulas bez izpratnes, kur to pielieto dzīvē. Ja ir sasaiste ar dzīvi, var “rakt” arī dziļāk! *

”

** Skolēnu vecāku kvantitatīvā un kvalitatīvā aptauja.
Skola2030 sadarbībā ar Edurio, 2018.*

*Metodes izstrādātāji: E. Vanags, Z. Oliņa, A. Auziņš
Kvantitatīvo aptauju aizpildīja 737 vecāki, kvalitatīvo 565 vecāki.*

“

*Sausas faktu zināšanas no grāmatas, kuras ir tikai un vienīgi nepieciešamas eksāmenam, bet skolēnam nav pat skaidrības, kur tālāk tas dzīvē varētu noderēt. Piemēram, gadskaitļus no vēstures, kuru izpratne par notiekošo mainās līdz ar jaunu valdību. Labāk mācīt vēstures likumsakarības - kāpēc notika tieši tā, kā notika? Kāpēc senči izdarīja to vai citu izvēli? Kas šīs izvēles noteica? Bet nemācīt, ka Hitlers dzima tajā gadā un mira šitajā, šādām zināšanām nav nozīmes.**

”

** Skolēnu vecāku kvantitatīvā un kvalitatīvā aptauja. Skola2030 sadarbībā ar Edurio, 2018.*

*Metodes izstrādātāji: E. Vanags, Z. Oliņa, A. Auziņš
Kvantitatīvo aptauju aizpildīja 737 vecāki, kvalitatīvo 565 vecāki.*

**Skolēnam tiks dota
iespēja nozīmīgi vairāk
mācīties sev interesējošu
saturu**

**Vismaz 30% no mācību
laika mācoties mazāku
skaitu kursu saskaņā ar
savām nākotnes interesēm
(un apgūstot tos padziļināti)**

Vidējās izglītības pakāpes loma

Vidējās izglītības pakāpes loma ir **iespēja iedziļināties atbilstoši jaunieša interesēm un nākotnes mērķiem**

- 1. padziļinot un vispārinot pamatizglītībā apgūto (10./11. klase),**
- 2. mācoties dziļāk, šaurākā mācību jomu lokā (11./12. klase).**

Sasniedzamie rezultāti
skolēnam veidoti
3 mācību satura
apgaves līmeņos

Mācību satura apgaves līmeņi

VISPĀRĪGAIS

**Obligāti apgūstamā
satura daļa
visosursos.**

Apgūst ikviens jauniešs
vispārējās vidējās un
profesionālās vidējās
izglītības programmās.

OPTIMĀLAIS

**Saturs vispusīgai
vispārējai izglītībai.**

Macību saturs pietiekami
sekmīgai izglītības turpi-
nāšanai augstskolā.

AUGSTĀKAIS

**Padziļināts un
paplašināts saturs.**

Nepieciešams izglītības
turpināšanai specializēta
profila studiju programmās.

Skolēni saturu apgūst mācību priekšmetu kursos

Mācību joma

Pamatkursi

Mācību joma

Pamatkursi

Visi apgūst
pamatkursus katrā
mācību jomā.

10.un 11.klasē.

Mācību joma

Padziļinātie kursi

Pamatkursi

Mācību joma

Padziļinātie kursi

Skolēns izvēlas,
kurus kursus
mācīties padziļināti.

Pamatkursi

11.un 12.klasē.

Mācību joma

**Specializētie
kursi**

Mācību joma

Izvēlas, kurus mācīties.

Programmu paraugus
veido VISC vai skola.

**Specializētie
kursi**

Mācību joma

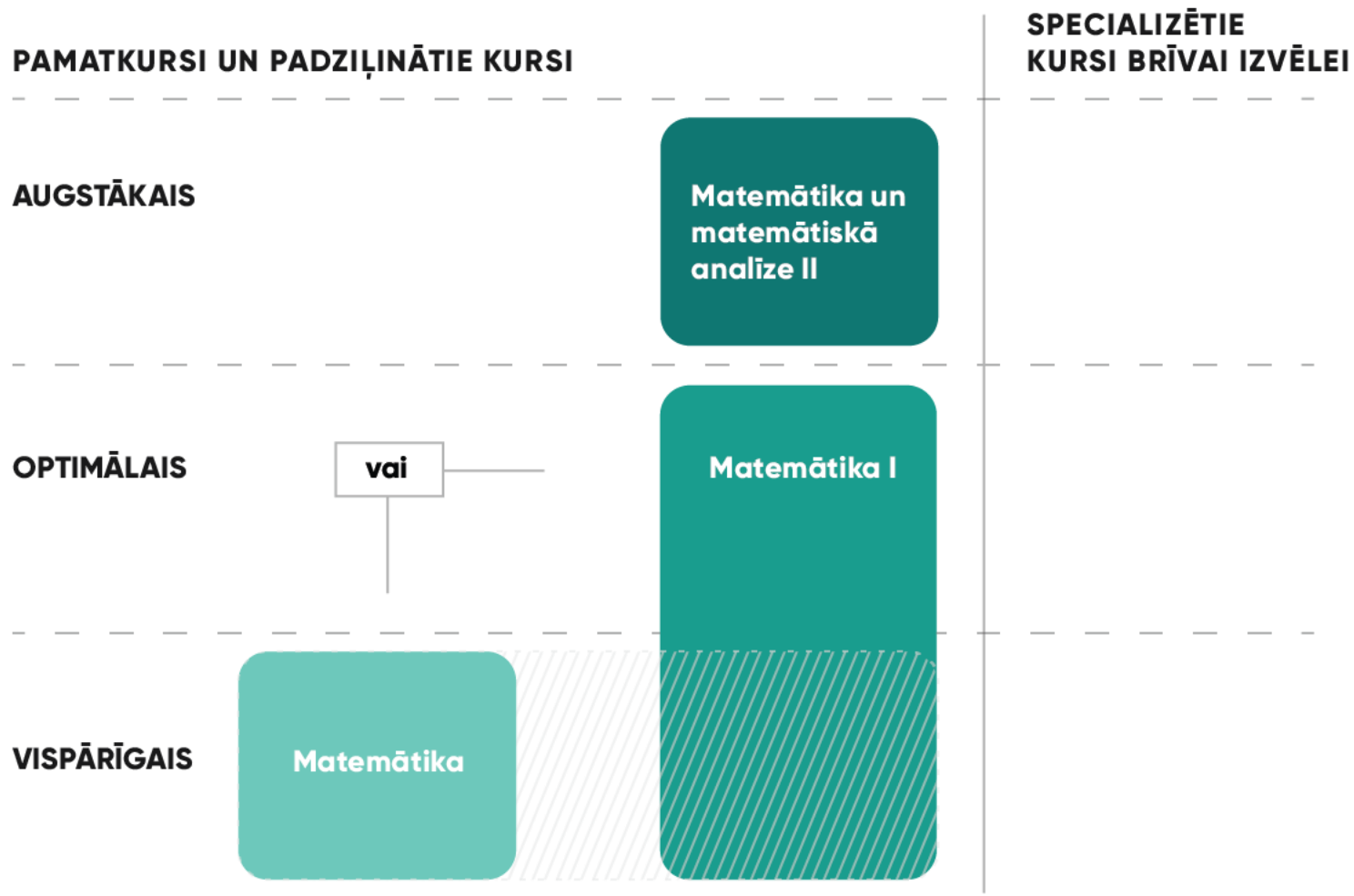
Padziļinātie kursi

Pamatkursi

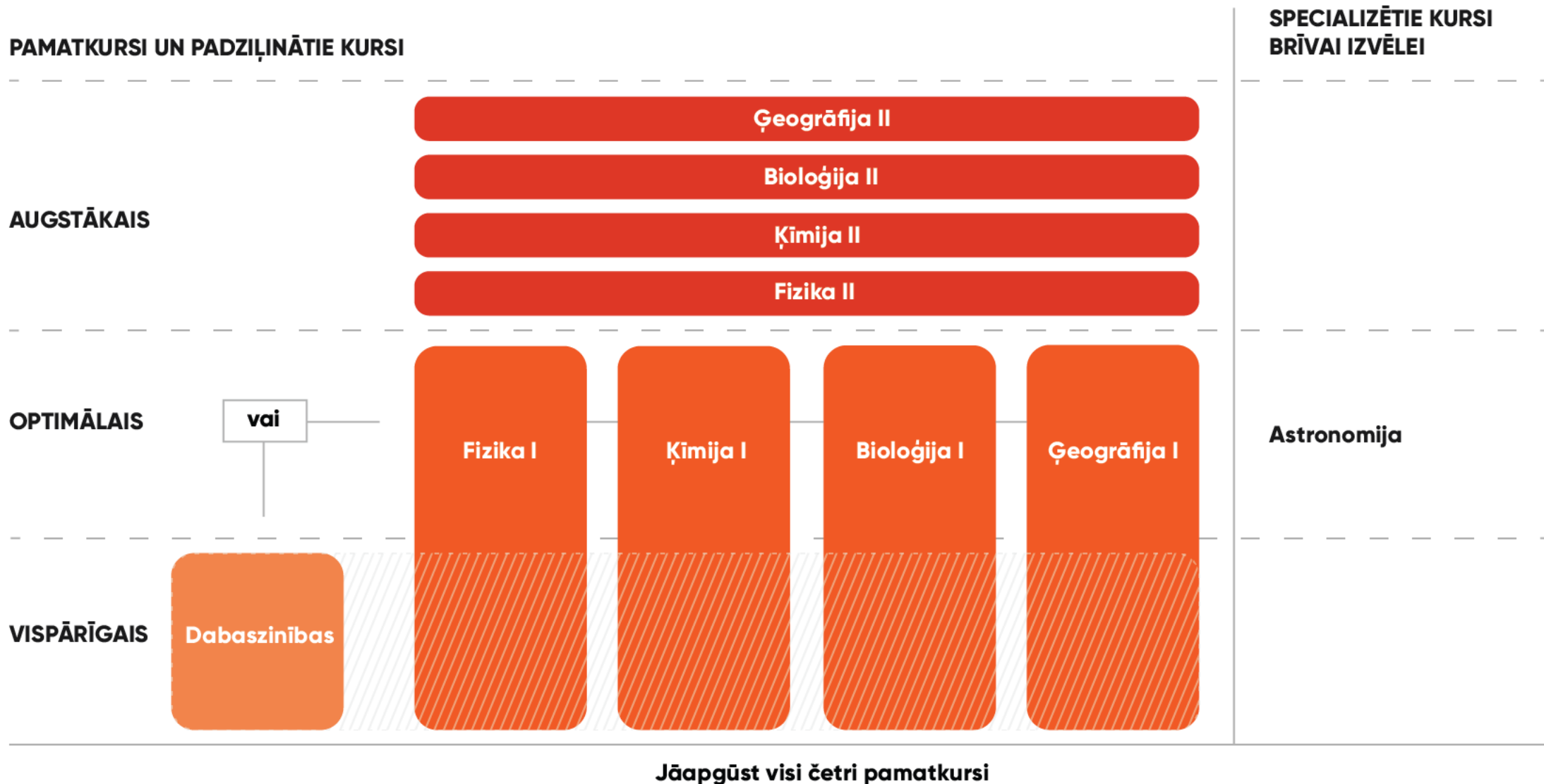
**Specializētie
kursi**

**Padziļināto kursu mērķis –
patstāvīgi saskatīt likumsakarības;
nostiprināt caurviju prasmes;
izzināt, kā rodas, uzkrājas, mainās
zināšanas.**

MATEMĀTIKAS MĀCĪBU JOMA

DABASZINĀTŅU MĀCĪBU JOMA

SOCIĀLĀ UN PILSONISKĀ MĀCĪBU JOMA

PAMATKURSI UN PADZIĻINĀTIE KURSI

SPECIALIZĒTIE
KURSI BRĪVAI IZVĒLEI

AUGSTĀKAIS

Sociālās
zinātnes II

Vēsture II

OPTIMĀLAIS

vai

Vēsture un
sociālās
zinātnes I

Filozofija
Reliģija
Psiholoģija
Politika un tiesības
Ekonomika
Uzņēmējdarbības pamati

VISPĀRĪGAIS

Sociālās
zinības un
vēsture

Kā tas notiks?

**Skolas izveido
savu piedāvājumu
skolēnu izvēlei**

- Vismaz 2 izvēļu grozi no VISČ ieteiktajiem *vai* savi
- Atbilstoši pamatkursus visās mācību jomās
- Specializētie kursi
- Izveido stundu plānu 3 gadiem

Skolas piedāvā padziļināto kursu kombinācijas (izvēļu grozus). Piemēri

- **Filologs, vēsturnieks:**
Latviešu valoda un literatūra II; Vēsture II; Kultūra un māksla II.
- **Kultūra, digitālais dizains, mediji:**
Kultūra un māksla II; Dizains un tehnoloģijas II; Svešvaloda II.
- **Politika, sociālās zinātnes:**
Sociālās zinātnes II; Ģeogrāfija II; Latviešu valoda (efektīva saziņa) II.
- **Fizika, inženierzinātnes:**
Fizika II; Matemātika II; Sociālās zinātnes II.
- **Matemātika, IKT:**
Matemātika II; Programmēšana II; Svešvaloda II.
- **Medicīna, veterinārija, farmācija, uzturzinātne:**
Bioloģija II; Ķīmija II; Sociālās zinātnes II.

Skolēns izvēlas skolas piedāvāto kursu kombināciju

Skolēna mācību plānu veido

- Pamatkursi katrā mācību jomā
- Vismaz 3 padziļinātie kursi
- Padziļinātais kurss
“Pētniecības, jaunrades vai sabiedriskā darba īstenošana”
- Specializētie kursi brīvai izvēlei

INŽENIERIS

PAMATKURSI UN PADZIĻINĀTIE KURSI

SPECIALIZĒTIE KURSI BRĪVAI IZVĒLEI

12. KLASE

Lat. val. I

Soc.
zinātnes II

Lit. I

Mat. un
mat.
analīze II

Fizika II
—
Pētniecības/
jaunrades
darba
izstrāde

Sports un
veselība

Progr. I

Robotika

Projektīvā
ģeometrija

11. KLASE

Lat. val. I

Svešval. I
(angļu)(B2)

Svešval. I
(vācu) (B1)

Vēsture
un soc.
zinātnes I

Lit. I

Kult. un
mākslas
pamati

Mat. I

Fizika I

Ķīmija I

Sports un
veselība

Progr. I

10. KLASE

Lat. val. I

Svešval. I
(angļu) (B2)

Svešval. I
(vācu) (B1)

Vēst. un
soc. zin. I

Lit. I

Mat. I

Fizika I

Ķīmija I

Ģeogr. I

Bioloģija I

Sports un
veselība

Inženierzinātnes

10.KLASE

Latv. val. I	2
Literatūra. I	3
Svešval. (angļu) (B2)	3
Svešval. I (vācu) (B1)	3
Vēst. un soc. zinātnes I	4
Matemātika I	6
Fizika I	3
Ķīmija I	3
Ģeogrāfija I	3
Bioloģija I	3
Sports un veselība	3

11.KLASE

Latv. val. I	2
Literatūra. I	2
Svešval. I (angļu) (B2)	3
Svešval. I (vācu) (B1)	3
Vēst. un soc. zinātnes I	3
Kult.un māksl. pamati	3
Matemātika I	6
Fizika I	4
Ķīmija I	3
Programmēšana I	4
Sports un veselība	3

12.KLASE

Latv. val. I	1
Lit. I	2
Soc. zin. II (augst. līm.)	6
Mat. un mat. analīze II (augst.līm.)	8
Fizika II (augst. līmenis)	6
Pētn./jaunr. darba izstr.	2
Programmēšana I	2
Robotika	4
Projektīvā ģeometrija	2
Sports un veselība	3

**Jaunieši pamatīgāk un dziļāk
apņūs savām nākotnes
studijām un profesionālajai
darbībai nozīmīgus mācību
priekšmetus**

Rezultātā - kvalitatīvāk sagatavots vidusskolas beidzējs

- Dziļāka izpratne un labākas prasmes - mazāk priekšmetu vienlaikus, vairāk stundu katram
- Lielāka mācību motivācija, interešu apzināšanās - mērķtiecīga izvēle un specializācija
- Augstas prasības visās jomās - labāka kopējā absolventu sagatavotība
- Kvalitatīvāks izglītības piedāvājums - apzinātas izvēles, piedāvājums ar PLUS zīmi KATRĀ vidusskolā

Guntars Catlaks

VISC vadītājs

Vispārējās vidējās izglītības
ieguvei skolēns

1.

**Apgūst mācību saturu
3360 - 3780
stundu apjomā**

Vispārējās vidējās izglītības
ieguvei skolēns

2.

**Apgūst pamatkursus
visās mācību jomās**

Vispārējās vidējās izglītības
ieguvei skolēns

3.

**Apgūst 3 padziļinātos kursus,
saistībā ar vienu no tiem –
veic patstāvīgu
pētniecības, jaunrades vai
sabiedrisko darbu**

Vispārējās vidējās izglītības
ieguvei skolēns

4.

Latviešu valodā (optimālajā vai augstākajā līmenī);

Svešvalodā

(angļu, vācu vai franču - optimālajā līmenī);

Matemātikā

(atbilstoši – pamata, optimālajā vai augstākajā);

divos no padziļinātajiem kursiem (augstākajā līmenī);

aizstāv pētniecības/jaunrades/sabiedrisko darbu.

Konsultācijas par mācību saturu vidusskolā

- **Septembris, 2017 – Janvāris, 2018:** sabiedriskai apspriešanai nodoti izglītības satura plānošanas principi vidējā izglītībā
- **Augusts, 2018:** fokusētas diskusijas un konsultācijas ar sociālajiem partneriem (augstskolas, skolu vadība, darba devēji, pašvaldības, u.c.) un nozaru profesionāļiem (skolotāju asociācijas, valsts iestādes, NVO, u.c.)
- **18.februāris – 8.marts:** konsultācijas ar skolotājiem visā Latvijā,
- **Februāris, 2019:** detalizētāks skaidrojums plašākai sabiedrībai (publikācijas medijos, *Skola2030* ziņu izdevums, www.skola2030.lv, u.c.)

Tālākie soļi

- **Februāris – Marts, 2019:** izglītības satura un īstenošanas principu pilnveide,
- **Marts, 2019:** VISC iesniedz IZM vispārējās vidējās izglītības standartu tālākai virzīšanai apstiprināšanai valdībā,
- **Septembris, 2019:** *Skola2030* izstrādā mācību priekšmetu programmu paraugus,
- **Aprīlis, 2020:** *Skola2030* izstrādā mācību līdzekļu piemērus pamatkursiem,
- **Jūnijs, 2020** - *Skola2030* izstrādā un aprobē programmu paraugus padziļinātajiem kursiem,
- **Septembris, 2020:** pilnveidotais saturs vidusskolai tiek ieviests 10.klasē visās skolās Latvijā (2021.g.-11.klasē, 2022.g.-12.klasē).

Igors Grigorjevs
Ogres 1. vidusskolas
direktors

Modeļa īstenošana skolā

- Latvijas vidusskolas ir dažādas:
 - 30% skolas ir ļoti mazas (mazāk kā 46 skolēni vidusskolā), tajās mācās 10% vidusskolēnu;
 - 30% skolas mazas (no 46 līdz 90 skolēni vidusskolā), tajās mācās 20% vidusskolēnu;
 - 40% skolu ir vairāk nekā 90 skolēnu vidusskolā, tajās mācās 70% vidusskolēnu.
- Stundu sarakstu iespējams praktiski īstenot dažāda lieluma skolās.
- Piedāvātie principi labi darbojas vidusskolās ar vismaz divām paralēlklasēm.
- Jo lielāka skola, jo lielāku izvēli un dziļāku specializāciju iespējams piedāvāt.

Modeļa ieviešana skolā

1. Skolas vadība – izpētīt modeli un rast atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem.
2. Prezentēt un skaidrot to skolotājiem, skolēniem, vecākiem.
3. Aptaujāt topošos un esošos vidusskolēnus un absolventus par padziļināto kursu izvēli.
4. Kolektīvā un sadarbībā ar pašvaldību vienoties par padziļinātās apguves kursiem, kurus skola piedāvās.
5. Modelēt stundu sarakstu un finanšu ietekmi skolas līmenī, nepieciešamības gadījumā veikt izmaiņas skolas piedāvājumā.
6. Iesaistīt pedagogus profesionālās pilnveides pasākumos, nepieciešamības gadījumā piesaistīt papildu pedagogus.
7. Informēt par skolas piedāvājumu, sākt darbu!

Modeļa ieguvumi un izaicinājumi

Ieguvumi

- Mazāks mācību priekšmetu skaits – ļauj iedziļināties mācību saturā.
- Iespēja padziļināti mācīties priekšmetus, kuri īpaši interesē.
- Mūsdienīgs mācību saturs un mācību materiāli.
- Iespēja izmantot izmaiņas, lai organizācijā veiktu nepieciešamos darba uzlabojumus.

Izaicinājumi

- Salāgot skolu piedāvājumu, lai reģiona skolēniem ir daudzpusīgs padziļinātās apguves kursu piedāvājums.
- Lielām vidusskolām – izmaiņas darba organizācijā.
- Mazām vidusskolām – jēgpilns padziļinātās apguves kursu piedāvājums un pieaugošas izmaksas.

Dāvis Šļaukstiņš
10. klases skolēns,
Siguldas pilsētas
vidusskola

Artūrs Zeps
Latvijas Universitāšu
asociācijas izpilddirektors

Jautājumi

www.skola2030.lv
facebook.com/Skola2030